

Republika a diktatura Rakousko 1918 až 1945

Národnosti Rakousko-Uherska již nechtěly po První světové válce zůstat součástí společné říše. Proto vyhlásili i zástupci německy mluvících částí monarchie samostatnost a vlastní stát. Podmínky pro vznik nového státu byly ale určeny vítěznými mocnostmi. Karel I., poslední rakouský císař, byl poslán s rodinou do exilu. Připojení Rakouska k Německu, které bylo vyžadováno všemi politickými stranami v Rakousku, zakázali spojenci dohody. Diplomatickým způsobem, ale i zbraněmi se bojovalo o stanovení nových hranic. Jižní hranice Korutanska a připojení Burgenlandu byly obzvláště spornými otázkami. Dále bylo i velmi těžké vytvořit stabilní hospodářský základ pro nový stát.

Spor mezi politickými silami v Rakousku se čím dál více přiostrhoval a násilí v politice patřilo ke každodennímu životu. Proto vznikly v této době v Rakousku paramilitární svazy, které byly rozděleny podle politického příslušenství buď k občanskému hnutí nebo k sociálně demokratické straně. K občanskému hnutí patřily například Heimwehr (Domobrana), svazy frontových bojovníků a později i takzvané Ostmärkische Sturmsharen. Paramilitární svaz sociálních demokratů byl takzvaný Republikanischer Schutzbund (Republikánský ochranný svaz). Dodatečně existovaly ještě paramilitární formace nacionálních socialistů. Všechny dohromady v číslech několikrát předčily řádnou rakouskou brannou moc, takzvanou Bundesheer (spolkové vojsko), které podle mírové smlouvy ze St. Germain bylo vytvořeno jenom vojáky z povolání. Od roku 1927 byly v Rakousku poměry podobné občanské válce. Vláda křesťansko-sociálního spolkového kancléře Dollfuša se čím dál více stávala autoritativním režimem. V roce 1933 Dollfuß dokonce využil patové situace v parlamentu k rozpuštění sněmovny a nahradil dosavadní demokratickou ústavu takzvanou „stavovskou“. Na počátku roku 1934 se vyhrtilo napětí mezi vládou, která se svými názory a postoji blížila pozicím Heimwehru (domobrany) a sociálními demokraty, kteří odmítali autoritativní vládní kurs. Následkem bylo povstání již zakázaného Schutzbundu (Republikánského ochranného svazu) a rozsáhlé boje ve Vídni jakožto i v několika spolkových zemích Rakouska. Vrcholem občanské války bylo zavraždění Dollfuše v červenci 1934 příslušníky ilegální nacistické skupiny. Rakousko se potom přiklonilo politicky k fašistické Itálii, kterou považovalo za ochrannou moc. Po dohodě Mussoliniho s Hitlerem přišlo k úplné politické izolaci Rakouska. Nový rakouský spolkový kancléř Schuschnigg byl pod tlakem donucen uzavřít smlouvu s Německem. Schuschnigg se pokoušel čelit německému tlaku a proto rozhodl provést 13. března 1938 plebiscit o samostatnosti Rakouska. Hitler hrozil rakouské vládě okamžitým vojenským vpádem v případě provedení plánovaného plebiscitu. Schuschnigg zastrašen Hitlerem odstoupil 11. března a brzy na to i spolkový prezident Miklas. 12. března vstoupily německé jednotky na rakouské území, radostně uvítány částmi obyvatelstva. Příštího dne legalizovala nová nacionálně-socialistická rakouská vláda, která byla sestavena 11. března, násilné připojení k Německé říši. Rakousko přestalo existovat jako suverénní stát.

Nacionálně-socialistická diktatura vedla nejenom ke změně elity, k nucené emigraci a stíhání, ale hlavně připravila Rakousko k schopnosti vést za krátkou dobu válku. Rakouští vojáci byli v průběhu války nasazeni na všech frontách. V bitvě o Stalingrad bojovalo obzvláště mnoho Rakušanů. Rakušané ovšem také vstoupili do služeb spojeneckých armád. Od roku 1943 se území, které bylo nazýváno Alpská- a dunajská říšská župa, stalo dějištěm letecké války a v jejich jižních oblastech došlo k partizánské válce, která byla především vedena Jugoslávii. Mezitím dosáhlo pronásledování židů a protivníků NS-režimu vrcholu. Přestože se v Rakousku pomalu ale postupně organizoval odpor a Rakušané se i aktivně zúčastnili atentátu na Hitlera 20. července 1944, zůstala země částí politických a vojenských struktur Německé říše. Od března až do května 1945 zažilo Rakousko válku na vlastním území, osvobození spojenci a kapitulaci Wehrmachtu. V polovině dubna se podařilo Karlu Rennerovi sestavit novou rakouskou vládu, vyhlásit samostatnost země a tak umožnit Rakousku začátek nové politické epochy.

Vitríny a volně vystavené předměty

Nástěnná vitrína: exponáty k založení republiky, k demokratické ústavě a k parlamentu jakož i k ozbrojeným silám (národní obrana, spolková armáda) a k boji o státní hranice.

Uprostřed síně: „reklamní sloup Litfaße“ s politickými plakáty.

Vitrína polovpravo od vchodu a předměty u oken: exponáty k osobě císaře Karla I., ke kritické hospodářské situaci a k důležitosti železné dráhy v rámci zásobování obyvatelstva a v rámci udržování styků se zahraničím.

3 za sebou šikmě postavené vitríny, u oken: exponáty k paramilitárním svazům, k přibývajícimu násilí v politice a k občanským válkám. Za nimi, volně vystavené respektive uprostřed síně zavěšené: policejní rychlozátaras; 8 cm polní dělo spolkové armády, olejová malba „Revoluce“ od M. Floriana; na zadní stěně 1. videokomory: portréty rakouských spolkových prezidentů a spolkových kancléřů.

2 vitríny u oken, po 8 cm polním dělu: výstroj, ozbrojení, výzbroj příslušníků spolkové armády, dobrovolného střeleckého sboru a frontové milice.

Nástěnná vitrína vlevo, po 1. videokomoře: pamětní předměty na spolkové kancléře Seipela, Dolfuše a Schuschnigga; exponáty, které poukazují na marný pokus rakouskou samostatnost zachránit, k plebiscitu o připojení dne 10. dubna 1938 jakož i k začínajícímu „usměrňování“, k začlenění spolkové armády a k rozdrčení a částečnému začlenění Československa. Uprostřed síně za videokomorou: pamětní deska o zavedení stavovské ústavy; „reklamní sloup Litfaße“ s výzvami a s reklamními plakáty vlastenecké fronty a nacionálních socialistů; na levé stěně síně šikmo za reklamním sloupem: F. Liebermann: bysta Adolfa Hitlera.

Nástěnná vitrína vlevo, po bystě Hitlera: „kult Vůdce“; výzbroj, uniformy a výstroj Wehrmachtu, říšské pracovní služby a Hitlerova mládež (Hitlerjugend); přilby a pokrývky hlavy příslušníků armád poražených států.

Vitrína uprostřed síně: figurína německého výsadkáře; jeho výzbroj a výstroj.

Nad vitrínou je umístěn: lehký letoun Fi 156 C-trop („Fieseler Storch“); vedle oken: německý „Kübelwagen“ VW typ 82, německý protitankový kanon (PAK) 40; německý kolopásový motocykl „NSU-Kettenrad“.

Vitrína uprostřed síně, po „výsadkářské vitríně“: figurína sovětského dělostřeleckého důstojníka; zbraně a výzbroj sovětské armády; „válečný odpad“ ze Stalingradského bojiště.

3 vitríny u oken: skupina objektů od C. Stenverta: „Stalingrad nebo výpočet výnosnosti vraždy tyrana“. Na zadní stěně 2 videokomory a na stěně s okny: malby a fotografie, které ukazují různé aspekty války; vedle stěny s okny: německý 8,8 cm protiletadlový kanon 36 a německý 60 cm protiletadlový světlomet.

Vitrína za 8,8 cm protiletadlovým kanonem: figurína amerického pilota bombardovacího letounu. Za ní, visící ze stropu: 2 americké letecké pumy; pod tímto objektem: kulometné palebné postavení amerického bombardovacího letounu.

Nástěnná vitrína vlevo, po 2. videokomoře: protiletadlová ochrana, faksimile „Moskevské deklaráce“; německý demoliční tank „Goliath“; exponáty k různým tématům, jako například: odpor, partyzánská válka, Rakušané ve spojeneckých armádách, koncentrační tábory, nucená práce, zbrojařský průmysl; uprostřed síně: „reklamní sloup Litfaße“ a hesla NS-režimu; v pozadí: H. Fronius: „Die Erschießung“ („Zastřelení“).

Poslední nástěnná vitrína vlevo: exponáty k vojenské duchovní správě a k lékařské péči jakož i k válce na rakouském území, ke kapitulaci německých ozbrojených sil, k válečnému zájetí, k obnovení rakouské státnosti a k vojenské správě západních spojenců.

Vitrína uprostřed síně: části uniforem, zbraně, výzbroj a letáky Rudé armády. Za těmito exponáty, podél stěny s okny jsou vystaveny: německý pásový tahač typu Ost (Východ), protitankový zátaras; sovětský 7,62 cm protitankový kanon M 42; polokulatý bunkr; americké terénní vozidlo MB Willy's „Jeep“; na stěně s okny vidíme: malby od M. Floriana: „Brand der Stefanskirche“ („Požár kostela sv. Štěpána“); na zadní stěně síně vpravo se nachází: olejová malba od H. Wulze: „Die Heimkehr“ („Návrat“); nalevo: G. Ambrosi: bysta spolkového prezidenta Dr. Karla Rennera; nad průchodem do síně „námoňní velmoc Rakousko“: od R. Hammerstiela: triptych „Abend, Nacht und Morgen“ („Večer, noc a ráno“).

V těch dvou videokomorách: dokumentární filmy o První republice a o Druhé světové válce.